

A harmadfokú képzés szerepe a regionális átalakulásban (TERD)

Nemzetközi zárókonferencia

DAB Székház, Debrecen (Thomas Mann u. 49.)

2010. május 14., péntek 10.00-18.30

09.30-10.30 Regisztráció

10.30 Plenáris ülés

Levezető elnök: *Szabó László Tamás*, egyetemi tanár, Debreceni Egyetem

Megnyitja: *Bazsa György*, egyetemi tanár, Debreceni Egyetem, a MAB elnöke

Plenáris előadások

10.40 *Kozma Tamás*, egyetemi tanár, DE BTK: Tanuló régió

11.00 *Teperics Károly*, adjunktus, DE TTK: A Partium régió demográfiai viszonyai

11.20 *Pusztai Gabriella*, egyetemi docens, DE BTK: A regionális intézményi kutatások oktatáspolitikai konzekvenciái

11.40 *Juhász Erika*, főiskolai docens, DE BTK: Felnőttképzés és regionalitás

12.00 A CHERD éves közgyűlése

Levezető elnök: *Kozma Tamás*, egyetemi tanár, a CHERD elnöke

13.00 Állófogadás

13.40 Poszterbemutató

Levezető elnök: *Forray R. Katalin*, egyetemi tanár, Pécsi Tudományegyetem BTK

14.00 **Szekciómunka**

15.30 Kávészünet

15.45 **Szekciómunka**

17.15 **Zárszó** – *Kozma Tamás*

17.30 A Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesületének tisztújító és éves ülése

Levezető elnök: *Juhász Erika*, főiskolai docens, a DoKÁKE elnökhelyettese

18.00 Hazautazás

Poszterbemutatók

Levezető elnök: *Forray R. Katalin*, egyetemi tanár, Pécsi Tudományegyetem BTK

Árokszállási Andrea	Az értékek szerepe az egészségügyi felsőoktatásban
Bihari Ildikó	Út a „második esély” iskolába
Budavári-Takács Ildikó – J. Klér Andrea	Életcélok a pályaeépítéssel összefüggésben
Gál Attila	PISA-diskurzusok
Herczegh Judit	Háló-társak a Debreceni Egyetemen
Máté Krisztina	A munkaerő-piaci helyzet és az iskolázottság kapcsolata a mátészalkai kistérségben
Pinczésné Palásthy Ildikó	Egy posztgraduális szak nyomában
Ponyi László	A kultúra globális és európai kihívásai
Rusinné Fedor Anita	Képzési-komponens, mint családpolitikai eszköz
Tátrai Orsolya	Képzettség – védettség?

Árokszállási Andrea: Az értékek szerepe az egészségügyi felsőoktatásban

Az értékek összessége az, ami meghatározza az egyén magatartását, értékrend pedig amit a legfontosabbnak tart. A pályaválasztás során és a szakma tanulása során a felsőoktatásban is meghatározott értékek szerint döntenek, tanulnak a hallgatók. Az egészségügyi pályát választók körében kiemelten fontos az, hogy milyen értékrend szerint él, milyen értékeket képvisel még a felsőoktatás éve alatt. A dolgozat az értékek fogalmi meghatározásával, elméletek összefoglalásával foglalkozik, valamint az empirikus érték kutatás néhány eredményét mutatja be a teljesség igénye nélkül. Elsősorban a felsőoktatásban történt kutatásokat de ezen belül is az egészségügyben végzett érték vizsgálatokat elemezzük. Az értékek szerepét az egészségügyben azért is tartjuk fontosnak, mert az egészségügyben már lezajlott reformok, és még folyamatosan változó helyzet nem kifejezetten kedvez a pályaválasztásnak. Kérdés azonban, hogy azok a hallgatók, akik mégis ezt a pályát választották az indíttatásukon, motivációjukon túl milyen értékeket követnek, milyen munkaértékeket tartanak fontosnak. A felsőoktatás számára fontos értékrenddel mennyire megegyezők ezek az értékek.

Bihari Ildikó: Út a „második esélyt nyújtó” iskolába

A hazai képzési rendszer oldaláról kívánom ismertetni azokat az okokat, amelyek egyfelől a „második esélyt” nyújtó iskolák kialakulásához vezettek; másfelől melyek azok az „utak”, tényezők, amelyek következtében a fiatal felnőttek eljutnak ebbe az iskolába.

Az iskola feladatának az általános műveltség és a szakképzettség nagyobb részének a megszerzését tekinti egy meghatározott értékrend alapján. A mennyiségi tudásátadásra koncentrálnak, miközben figyelmen kívül hagyja az egyre differenciáltabbá váló, speciális igényeket megfogalmazó társadalmi elvárásokat. Ezen kívül nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tényt sem, hogy a tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek nagy százaléka hátrányos helyzetű; és alacsony iskolai végzettségű, alapkészségekkel és képességekkel alig rendelkező család áll mögöttük. Ehhez képest a pedagógus a tananyagnak elkötelezett, illetve a társadalmi viszonyok stabilitását, változatlanágát képviseli. Feltételezhetjük, hogy a különbségek megerősítik, illetve tovább fokozzák a társadalmi különbségeket. A leírtak alapján kérdésként merül fel, hogy az alapfokú és középfokú képzési rendszert mi jellemzi, és ezen belül milyen hiányosságok vannak jelen?

Budavári-Takács Ildikó - J. Klér Andrea: Életcélok a pályaépítéssel összefüggésben

A gödöllői Szent István Egyetemen több mint 15 éve alapították meg a munka-pályatanácsadó szakot azzal a céllal, hogy a speciális kompetenciákkal rendelkező végzett hallgatók támogatni tudják majd klienseiket, saját pályaterveik kidolgozásában és megvalósításában. A tanácsadó kollégák, mint feladatmegoldó, probléma-, és változáskezelő szakemberek jelennek meg a munkaerőpiacon, integráltan alkalmazva a képzésük során elsajátított pszichológiai, felnőttképzési-, gazdasági-, jogi-, és munkaerő-piaci ismereteket.

Felismerve és akceptálva a növekvő társadalmi igényt, hogy a különféle tanácsadási formákra az egyén egész életpályáján keresztül igény van, a felsőoktatásban megvalósuló bolognai folyamathoz kötődve jelent meg a közelmúltban, ugyanitt az Emberi erőforrás tanácsadó mesterszak, mely lehetőséget biztosít a jövő szervezeti tanácsadóinak szakmai felkészítésére.

Tekintettel arra, hogy e tanácsadási tevékenység olyan, a tudásintenzív szolgáltatások körébe tartozó, interaktív folyamat, amely nagymértékben függ a gyakorló szakember személyiségének sajátosságaitól, szerepértelmezésétől, jövőről alkotott elképzeléseitől és célképzeteitől- e szempontok fokozott figyelembe vétele indokoltnak látszik a tananyagfejlesztés során. Poszterünkön azt kívánjuk bemutatni, hogy az egyetemi hallgatók milyen értékekkel, életcélokkal (aspirációkkal), konkrét tervekkel készülnek saját jövőbeli hivatásukra, s e tendenciák milyen módon befolyásolhatják a tananyagfejlesztést, valamint az oktatói munkát.

Gál Attila: PISA-diskurzusok

Az előadásban összefoglaljuk, hogy Finnországra vonatkoztatva melyek a fontosabb PISA–teljesítménymérésekhez kapcsolódó, tudományos folyóiratokban megjelenő diskurzusok. A szakirodalmi áttekintés szervező elve a publikálási nyelvek és a PISA–teljesítménymérés finnországi eredményeinek diskurzusai szerinti csoportosítás. Bemutatjuk, hogy a publikációk között meglepően nagy azoknak a mennyisége, amelyek politikai üzenetet fogalmaznak meg, és a finn oktatási rendszert mintának beállítva eladható termékként jelenítik meg. A kapcsolódó diskurzusokhoz értelmezzük a „finn csoda” fogalmát és jelentésváltozatait. Végül olyan tanulmányokat mutatunk be, melyek a PISA–méréseket azok oktatáspolitikai összefüggéseiben vizsgálják. Bemutatjuk, hogy a PISA–teljesítménymérés a finn nyelvű szakirodalom tanulsága alapján olyan kutatásoknak is alapja, amelyek leginkább turisztikai és gazdasági kérdésfeltevésűek. Ezekben a kutatásokban összegződnek a turizmusnak mint tudománynak, az oktatáspolitikai-elemzésnek a szempontjai.

Herczegh Judit: Háló-társak a Debreceni Egyetemen

Poszteremen a Debreceni Egyetemen folytatott hallgatói-vizsgálatom eredményeit mutatom be, amelyben többek között arra kerestem a választ, hogy hová soroljuk be magunkat az információs szupersztráda polgáraként, hogyan építünk és tartunk fenn kapcsolatokat és milyen jellegű társadalmi kapcsolatokra van szükség ahhoz, hogy valaki hamarabb kerüljön érintkezésbe az informatikai eszközökkel? A gyakorlati tapasztalat azt mutatja, hogy egy számítástechnikában jártas személy ismeretsége növeli az egyéni számítógépes és internetes ismeretek sikeres elsajátításának valószínűségét. A számítógép használat elterjedésének egyik magyarázó ereje a személyes kapcsolat. Azonban nem csupán a kapcsolatháló kiterjedtsége befolyásolja a számítógép és Internet-használatot, a folyamat visszafelé is működik. Azok az inkább extrovertáltak mondható személyiségek, akik a valódi világban is kiterjedt kapcsolati hálóval rendelkeznek, az interneten sem fognak falakba ütközni, ha kapcsolatteremtésről van szó. Az Internet képes szorosabbra fűzni a köteleket két ember között, vagy akár egy fórumon tömöríteni azonos érdeklődésű, beállítottságú egyéneket.

Máté Krisztina: A munkaerő-piaci helyzet és az iskolázottság kapcsolata a mátészalkai kistérségben

A mátészalkai kistérségben - halmozottan hátrányos helyzetéből fakadóan - magas a munkanélküliek aránya. A rossz mutatók hátterében azonban a gazdasági hátrányok, a periféria jelleg mellett a képzettségre, az iskolai végzettségre vonatkozó adatokat is meg kell említeni. Jelen tanulmányban arra vállalkozunk, hogy összevessük a kistérség munkaerő-piaci helyzetképét a térség iskolázottsági mutatóival, és felfedjük az oktatás, képzés területén jelentkező hiányos pontokat. Mindezek ismeretében megnézzük, hogy a nonformális felnőttoktatás mit tehet a hiányok esetleges pótlására.

Pinczésné Palásthy Ildikó: Egy posztgraduális szak nyomában

A fejlesztő (differenciáló) tanító szakirányú továbbképzési szak képesítési követelményeit (28/1997. IX. 16. MKM rendelet) az akkori Budapesti Tanítóképző Főiskola dolgozta ki 1997-ben, a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskolán 2002-ben indítottuk be velük együttműködve. Azóta nyolc évfolyam kilenc csoportja végzett. Egy csoport végzés előtt áll.

A szak célja olyan tanítók képzése, akik adekvát pedagógiai, pszichológiai, gyógypedagógiai, patopszichológiai ismeretek birtokában szakszerűen végezhetik az általánostól eltérő személyiségfejlődésű, különböző beilleszkedési, magatartási vagy tanulási nehézségekkel küzdő 6-12 éves korú gyermekek pedagógiai szűrését, prevencióját és korrekcióját csoportos és egyéni formában.

2009-ben a képzés az új rendelkezések értelmében már a fejlesztőpedagógus megnevezéssel és ennek megfelelő tartalommal indult. Egy korszak, egy posztgraduális szak tapasztalatait kíséreljük meg összegezni néhány szempont, jelentkezési motivációk, szakdolgozati témaválasztások, képzés-megítélési mutatók mentén. Mintegy tanulságul.

Ponyi László: A kultúra globális és európai kihívásai

A magyar kultúra a rendszerváltást követően folyamatos változáson megy keresztül. Ezek a változások részben külső (globális és európai), részben belső okokra vezethetőek vissza a rendszerváltást követően. Olyan változások, folyamatok, válságok zajlanak a vizsgált időszakban, amelyek alapvetően befolyásolják a kultúra eddigi mennyiségi, minőségi és értékbeli viszonyait és azok megítélését. A poszterbemutatóval az a célunk, hogy a szakirodalmak alapján, vázoljuk azokat a kihívásokat, amelyek a magyar kultúrát érik, nem egy esetben sebezhetővé teszik a globalizáció és az európaizáció időszakában. Bemutatjuk a globalizáció néhány fogalmi megközelítését és alapvető jellemzőjét, valamint hatását a magyar kulturális viszonyokra. Tárgyaljuk a kulturális globalizáció főbb aspektusait, valamint ezzel összefüggésben a magyar kulturális átalakulás főbb sajátosságait, azok irányait, a rendszerváltást követően napjainkig.

Rusinné Fedor Anita: Képzési-komponens, mint családpolitikai eszköz

Egy 2005-ös országos felmérés adataiból kiderül, hogy a gyermekgondozási szabadságon lévő nők és a kisgyermeket nevelő nők mindössze 18%-a tanult a gyermekkel otthontöltött időszak alatt. Saját kutatásunk adatai – melyet Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében végeztünk 450 fős mintával - meglepő módon hasonló (19%) eredményt mutat. A válaszadók azzal magyarázták saját nemleges válaszukat, hogy a tanulással kapcsolatosan megjelenő anyagi teher (tandíj, bejárás, tankönyv, ...) az elsődleges riasztó tényező, mind emellett a gyermek/gyermek napközbeni felügyeletének hiányát szintén visszatartó tényezőként említették. A családtámogatási rendszer reformja újra és újra felmerül a szakemberek körében. A Darvas-Mózer (2004) szerzőpáros reformjavaslatában bemutatott „A” modellt alapul véve és tovább gondolva, megfontolandónak tarjuk, hogy a családi pótlék „szülői komponense” differenciált legyen annak függvényében, hogy a gyermeket nevelő szülő részt vesz-e valamilyen képzésben (képzési-alkomponens), vagy sem. Vagyis magasabb családi pótlékot kapna az a család, ahol valamelyik vagy akár mindkét szülő tanul. Elképzelésünk szerint a képzési-alkomponens fix összegű lenne.

Tátrai Orsolya: Végzettség – védettség?

A magyarországi negatív demográfiai folyamatok, azaz a népesség számának, és különösen a fiatalabb korosztályok létszámának folyamatos csökkenése mellett is egyértelmű emelkedést figyelhetünk meg a felsőfokú végzettséget szerzettek létszámadataiban. Ennek magyarázatául szolgál, hogy a felsőfokú oktatás expanziója nemcsak a fiatalokat, hanem a felnőtt korosztályt is mintegy magába szippantotta. A statisztikai adatok azonban alátámasztják azt a feltevésünket is, mely szerint a minél magasabb fokú végzettség bár valamelyest védettséget ad a munkanélküliséggel szemben, ennek súlya egyre kisebb. A tendencia okát többek között abban kereshetjük, hogy munkaerő-piaci szempontból a formális végzettség mellett nagymértékben felértékelődött a gyakorlatban alkalmazható tudás szerepe. Így az élethosszig tartó tanulás színterei közül a nem formális és informális keretek között szerzett ismeretek és kompetenciák körére több szempontból is fokozott figyelmet kell fordítanunk.

Szekcióbeosztások

14.00 Szekciómunka

A: Kisebbségi felsőoktatás

Szekcióvezető: Szilágyiné Szemkeő Judit, főiskolai tanár

Szekciófelelős doktorandusz: Bordás Andrea

Előadók:

Bordás Andrea	A Komáromi Városi Egyetem – a teljesített küldetés
D. Farkas Csilla	Új katolikus egyetemek Kelet-Közép-Európában
Hollósi Hajnalka Zsuzsanna	A szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat hallgatói összetétele
Kész Attila	Kárpátaljai magyar kisebbség értelmiségének megújulását befolyásoló tényezők változásai
Szolár Éva	A magyar Bologna

Bordás Andrea: A Komáromi Városi Egyetem – a teljesített küldetés

Kutatásunk a TERD kutatócsoport OTKA által támogatott (K-69160) kutatásának keretében készült. A Komáromi Városi Egyetemről készült esettanulmány a közelmúlt eseményeit vizsgálja, ezért a történeti nézőpont alkalmazását különösen fontosnak tartottuk. A Komáromi Városi Egyetem megalapítása, fejlődése, majd tevékenységének berekesztése az éppen aktuális politikai, oktatáspolitikai trendek következménye. Olyan időszakban keletkezett, amikor a felvidéki magyarság számára a kihelyezett tagozatként működő intézmény nyújtotta az egyetlen lehetőséget a minőségi pedagógusképzés, mezőgazdasági szakember képzés iránti igények kiszolgálásában. Az intézmény küldetését nagyrészt teljesítve zárta be kapuit, átadva a terepet az új felsőoktatási intézménynek, a Selye János Egyetemnek. Kutatásunk gerincét a helyszínen készített interjúk, az ott szerzett tapasztalatok képezik.

D. Farkas Csilla: Új katolikus egyetemek Kelet-Közép-Európában

Konferencia-előadásunk négy, eddig kevésbé feltárt, rendszerváltás után keletkezett katolikus felsőoktatási intézmény (a szlovákiai Rózsahégyi Katolikus Egyetem, a lengyelországi Cardinal Stefan Wyszyński Egyetem, a németországi Eichstätt-Ingolstadt Katolikus Egyetem és az Ukrajnai Katolikus Egyetem) létrejöttének, oktatáspolitikai környezetének és jelen működésének bemutatásához kíván adalékot nyújtani. Az egyetemeken – jelenleg is folyó - résztvevő megfigyelésünk során kisebbségi felsőoktatási intézményekre jellemző jegyeket véltünk felfedezni az alapítók általi, intézménykeletkezésről szóló narratívákban, az alapításban résztvevő személyek „motivációjában” és az intézmények működésében. E jellemző sajátosságok feltárására vállalkozunk előadásunkban. Vizsgálatunkból azt is kiemeljük, hogy hogyan sikerült megközelíteni e campusok belső életvilágát a bennük zajló megfigyelés valamint az intézményvezetőkkel, oktatókkal és hallgatókkal való személyes találkozások által.

Hollósi Hajnalka: A Szatmárnémeti Kihelyezett tagozat hallgatói összetétele

Az előadásom a BBTE Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozatának hallgatói összetételével foglalkozik. Az általam végzett kutatás (2005-2010) egyes eredményei már bemutatásra kerültek más konferenciákon, publikációkban de a hallgatókra vonatkozó eredmények még nem, ezért szeretném most bemutatni az intézmény hallgatóit különböző szempontok (társadalmi réteghelyzet összetevői [kulturális tőke, társadalmi tőke, gazdasági tőke], identitás [nemzeti, kulturális, lokális, vallási], motiváció, stb.) alapján. Az intézményen belül két kar működik, a Tanítóképző és a Közigazgatási Kar, a két kar hallgatói által adott válaszok között számos eltérést találtunk, ezekre, illetve az ezt kiváltó okokra is szeretném felhívni a figyelmet. Az előadásom során összehasonlító elemzés segítségével fogom bemutatni a két kar hallgatóira vonatkozó eredményeket, amelyeket grafikonok segítségével kívánok szemléltetni. Természetesen az előadás elején röviden bemutatom magát az intézményt is, kiemelve az intézmény jelentőségét a magyar kisebbség felsőoktatása terén.

Kész Attila: Kárpátaljai magyar kisebbség értelmiségének megújulását befolyásoló tényezők változásai

A határon túli magyarság megmaradása szempontjából a legmeghatározóbban ható tényezők, a kisebbségi helyi- és regionális közösségek hagyományőrzése, valamint az értelmiségi réteg megtartása, és annak utánpótlásának biztosítása. Amely képes a helyi közösségek kulturális életét szervezni, az identitás fenntartásának alapjait erősíteni, úgymint a történelmi múlt megismerését, nyelvhasználatot, vallásgyakorlatot, magyar nyelven való tanulást.

Jelen tanulmány célja feltárni, hogy a politikai hatások milyen mértékben képesek befolyásolni a Kárpátalja értelmiség utánpótlását. Valamint azt, hogy miként próbálja megvédeni a jelenlegi kárpátaljai értelmiség a magyar tannyelvű iskolarendszert. Az utánpótlás jelenleg milyen intézményi feltételek mellett biztosított. Továbbá bemutatni a terület felsőoktatási struktúráját, megadva azokat az irányszámokat, amelyek az oktatás tekintetében Kárpátalját egészében jellemzik.

Szolár Éva: A magyar Bologna

Az előadás a Bologna-folyamattal kapcsolatos reformok magyarországi implementációját mutatja be, végigkövetve a felsőoktatás-politika alkotás lépéseit az aláírástól kezdve az előkészítésen keresztül a bevezetésig. A megközelítésünk egyrészt az interpretatív-konstruktivista, másrészt a tartalom- és aktorcentrikus közpolitikai kutatás szemléletmódjához áll közel. Az előadás alapjául szolgáló kutatás célja összegyűjteni azokat az értelmezéseket és konstrukciókat, amelyeket a magyarországi jelentésadó közösségek (felsőoktatási intézmények, köztes szervezetek, központi bürokrácia, szakértői csoportok, tudományterületek, policy hálózatok) alakítottak ki a Bologna-folyamattal, a nemzeti felsőoktatás problémáival, valamint a megvalósult és alternatív megoldásokkal kapcsolatban. A kutatás iteratív szemléletben és kvalitatív metodológiával valósul meg, amely során a jelentésadó közösségek tagjaival készítünk interjúkat, valamint dokumentumaikat gyűjtjük össze és elemezzük. A kutatás egyik általános következtetése szerint a Bologna-folyamat olyan közpolitikai kezdeményezés, amelynek felületén az eltérő aktorok a nemzeti felsőoktatás problémáit beszélhetik meg és megoldási módokat kereshetnek. A felsőoktatás szereplőinek egységes igénye látszik kibontakozni egy demokratikusan és az aktorok széles körének közreműködésével kidolgozott távlatos szemléletű felsőoktatás-politikára.

B: Hallgatók és oktatók

Szekcióvezető: Szabó Ildikó, egyetemi tanár, DE

Szekciófelelős doktorandusz: Németh Nóra Veronika

Előadók:

Bocsi Veronika	Törésvonalak. Hallgatói értékvilágok belső rétegzettsége egy három ország határán fekvő régió felsőoktatási intézményeiben
Kovács Klára – Varga Szabolcs	Érték-preferenciák a DE hallgatói körében
Marton Melinda	Szczepanski felsőoktatás-szociológiája
Németh Nóra Veronika	Mit? Mennyit? Miért? Olvasásszociológiai vizsgálat kvantitatív és kvalitatív módszerekkel

Bocsi Veronika: Törésvonalak. Hallgatói értékvilágok belső rétegzettsége egy három ország határán fekvő régió felsőoktatási intézményeiben

Az értékek világának kutatása fontos támpontokat adhat számunkra abban az esetben, ha elemzésünk terepét a különböző társadalmi csoportok gondolkodási struktúrájának, cél- és eszközrendszerének, valamint erkölcsi normáinak különbözőségei jelentik. Jelen előadás célja, hogy a felsőoktatásban nappali tagozaton tanuló hallgatók preferenciáit a Regionális Egyetem Kutatócsoport 2005-ös, három országra kiterjedő mintájában elemezze. A hallgatók értékrendszere számos rokon vonást mutat a Bauer Béla-féle Ifjúság-kutatásokkal, hisz a vizsgált korosztályban átfedés található, ugyanakkor a hallgatói populáció messze nem feleltethető meg a 15-29 év közötti korcsoportnak, így összevetésünk lényeges differenciákra is rámutat. A diákok értékrendszerének feltérképezésén kívül megpróbáljuk feltárni azt is, hogy a hallgatók gondolkodási struktúráját és attitűdjeit az egyes szociokulturális változók milyen irányban alakítják. Kísérletet teszünk arra, hogy az egyes értékek együttjárását modellezzük, majd faktoranalízis segítségével komponensek kialakítására teszünk kísérletet.

Kovács Klára-Varga Szabolcs: Érték-preferenciák a DE hallgatói körében

Kutatásunk célja az, hogy feltérképezzünk, ezáltal átlátható képet alkossunk a debreceni egyetemisták érték-preferenciájáról. Az értékrend alatt azokat az alapelveket értjük, amelyek meghatározzák, hogy az adott társadalomban, jelen esetben az egyetemista fiatalok szűkebb és tágabb környezetében mit tartanak kívánatosnak, fontosnak, hasznosnak. Ehhez a CHERD kutatás kérdőívében szereplő értékekhez kapcsolódó kérdésblokk elemzését használtuk fel a témához kapcsolódó szakirodalmi háttér feldolgozásával. A kutatás arra keresi a választ, hogy az egyetemisták milyen csoportokba sorolhatók azáltal, hogy mely értékek a legfontosabbak számukra. Továbbá, hogy ezek a csoportok milyen társadalmi-demográfiai jellemzőkkel rendelkeznek, valamint mik azok a tényezők, amik létrejöttükben szerepet játszhattak. Ennek fontosságát abban látjuk, hogy ebből kirajzolódhat a jövő generációjának világképe, értékrendszere, amit az értelmiség, vagy akár elit tagjaiként közvetíthetnek a társadalom más, illetve a következő generáció tagjai felé.

Kulcsszavak: érték, értékrend, ifjúság

Marton Melinda: Szcsepanski felsőoktatás-szociológiája

Előadásomban Jan Szcsepanski *A felsőoktatás szociológiája* című műve nyomán elemzem a Bologna-folyamat létrejöttét. Azt mutatom be, hogy a tíz éve indult felsőoktatási reform alap gondolatai nagyrészt megtalálhatók az említett műben. A cél annak bebizonyítása, hogy a Bolognai Nyilatkozat által elindított folyamat, s főként ezen folyamat létrejöttének társadalmi körülménye beleillik Jan Szcsepanski felsőoktatás-szociológiájának felfogásába, azon belül is a felsőoktatási rendszerek változásairól, annak hibáiról és változtatási lehetőségeiről kialakított nézetének koncepciójába. Azért érdekes ennek vizsgálata, mert Szcsepanski már az 1960-as évek közepén megírta a fent említett művet, melyben nagyvonalakban felvázolja a Bologna-koncepciót, illetve annak számos tartalmi elemét említi és elemzi, évtizedekkel megelőzve magát a reformot.

Kérdésként merül fel, hogy a reformfolyamat elődjeként tekinthetünk a lengyel szociológusra, vagy csupán a felsőoktatás társadalmi funkcióinak szociológiai felismerése jelenik meg a bolognai elvekben?

Németh Nóra Veronika: Mit? Mennyit? Miért? Olvasásszociológiai vizsgálat kvantitatív és kvalitatív módszerekkel

A CHERD-H kutatócsoportja 2008-ban BA/BSc-s, 2010-ben MA/MSc-s hallgatókkal végzett kutatásokat, melyek kérdőíves felméréseken alapultak. A kérdőívek statisztikai elemzése kiváló lehetőség annak bemutatására, hogy a hallgatók milyen kulturális fogyasztási szokásokkal rendelkeznek, illetve, hogy milyen olvasási és könyvtárhasználati attitűdök jellemzik őket. Ahhoz, hogy a kvantitatív nagymintás eredmények és számadatok tovább árnyaljuk, kvalitatív módszerrel egészítettük ki a hallgatók olvasási kultúráját vizsgáló kutatásunkat. Ötven főiskolai hallgatót arra kértük, írják le első olvasmányélményeiket, illetve számoljanak be arról is, hogy mi vagy ki határozta meg olvasáshoz való viszonyukat. A vizsgálatot kiterjesztettük további két generációra is, mivel feltételeztük, hogy a szülőktől és nagyszülőktől látott minta befolyásoló tényezőként hat a hallgatók kulturális attitűdjére, azon belül pedig olvasási szokásaikra.

C: Oktatás és régió

Szekcióvezető: Fónai Mihály, egyetemi docens, DE

Szekciófelelős doktorandusz: Bicsák Zsanett

Előadók:

Petrás Ede

Az Alföld átalakuló főiskolahálózata

Rozsnyai Katalin

A középfokú oktatás átalakulásának néhány jellemzője a Dél-Alföldi Régióban a rendszerváltás nyomán

Szemerszki Mariann

A harmadfokon való továbbtanulás regionális eltérései

Takács-Miklósi Márta

Eltérések és hasonlóságok: Észak-alföldi régió három megyéjében működő akkreditált felnőttképzési intézmények vizsgálata

Petrás Ede: Az Alföld átalakuló főiskolahálózata

Az Alföld egykori főiskolahálózatának jelenlegi helyzetét és jövőbeni fejlődési lehetőségeit több nemzetközi, országos és helyi körülmény határozza meg. Ilyen tényezők az oktatás és művelődés mezővárosi típusú fejlődési útjának egyes intézményhálózati és tudati elemei, az államszocialista korszakban kialakított szakfőiskolai modell máig érvényesülő dominanciája, a képzési kínálat erős homogenitása, a napjainkra állandósulni látszó finanszírozási nehézségek valamint az európai felsőoktatási reformfolyamat hazai megvalósulása.

Az Alföld főiskolahálózatának történetét, társadalmi környezetét és aktuális problémáit áttekintve a jövőbeli intézményfejlődés alábbi forgatókönyveit vázoló föl: a képzési kínálat valamely speciális helyi vonásának megőrzése vagy kialakítása, a főiskolai intézménytípus „beemelése” az egyetemi hálózatba, a szakképző intézménnyé válás, továbbá az egymástól távol fekvő, de hasonló profilú felsőoktatási intézmények közötti együttműködés.

Rozsnyai Katalin: A középfokú oktatás átalakulásának néhány jellemzője a Dél-Alföldi Régióban a rendszerváltás nyomán

Az Európai Unió fejlesztési stratégiája a különböző régiók belső energiáinak feltárásban és kiaknázásában döntő szerepet szán a helyi humán erőforrásnak, elsősorban a modern szakképzésnek.

A rendszerváltás előtti kutatások (elsősorban Kozma Tamás és Forray B. Katalin eredményei) bebizonyították, hogy a tradicionális gazdasági szerkezetű térségek „önerőből” nem képesek modern oktatási szerkezetet kialakítani.

Vajon milyen változások mentek végbe egy elmaradott társadalmi-gazdasági mutatókkal jellemezhető régió oktatásában a rendszerváltás után? A tanulmány szerzője erre keresi a választ.

A vizsgálat a Dél-Alföldi Régió társadalmi átalakulásainak a középfokú oktatási rendszerre gyakorolt fontosabb hatásait követi nyomon.

Azokat a szerkezeti és tartalmi „válaszokat” összegzi, amelyekkel az oktatási rendszer reagált a megváltozott körülményekre.

A szerző vizsgálata lényegében megerősíti az előző korszak főbb megállapításait. A sok területen látványos átalakulások ellenére a középfokú oktatásnak 1990 után sem sikerült hatékony tényezővé válni a térség társadalmi-gazdasági modernizációjában.

Szemerszki Mariann: A harmadfokon való továbbtanulás regionális eltérései

Az előadás célja, hogy rövid áttekintést adjon a középfok és a felsőfok közötti átmenet regionális eltéréseiről, különös tekintettel a 2000 utáni időszakra, illetve az érettségi- és felvételi rendszer terén és a bolognai képzési rendszer megjelenése óta bekövetkezett változásokra. Az előadás bemutatja a középfokú beiskolázás, valamint az érettségi eredmények regionális mutatóit, továbbá a jelentkezési és felvételi adatok területi alakulását, ezen belül kiemelve a különböző képzési szintekre, tagozatokra és különböző intézménytípusokba jelentkezők és felvettek különbségeit. A regionális dimenziót alapul véve vizsgáljuk továbbá azokat az eltéréseket, amelyek a különböző felsőoktatási intézmények hallgatói összetételét a felvételi adatok terén jellemzik, különös tekintettel a településtípus szerinti eltérésekre, a középiskolai háttérre és a korábbi tanulmányokra, középiskolai teljesítményre. Célunk továbbá az alapképzésből a mesterképzésbe való átmenet regionális, illetve intézmények és programok közötti mobilitásnak a bemutatása.

Takács-Miklósi Márta: Eltérések és hasonlóságok: Észak-alföldi régió három megyéjében működő akkreditált felnőttképzési intézmények vizsgálata

A rendszerváltás óta zajló társadalmi és gazdasági folyamatok a területi különbségek fokozódásának irányába hatottak. A régiók munkaerőpiaci jellemzői közötti eltérések különösen szembeötlők, tükrözik a gazdasági, társadalmi fejlettségben meglévő különbségeket. Érdekes összefüggéseket fedeztünk fel az Észak-alföldi régió három megyéjében működő akkreditált felnőttképzési intézmények viszonyait vizsgálva. Előadásunkban ezen intézmények településeken való eloszlásának, alapítási idejének, jogi formájának, szervezeti hátterének, akkreditációról vallott nézeteinek ismertetésével foglalkozunk.

D: A felnőttképzés aktuális kutatásai

Szekcióvezető: Éles Csaba, egyetemi docens, DE

Szekciófelelős doktorandusz: Ádám Erzsébet

Előadók:

Ádám Erzsébet	Felnőttképzés gyerekcipőben – az Ukrajnai helyzet, különös tekintettel a pedagógus-továbbképzés rendszerére
Engler Ágnes	A tanulási beruházások háttere egy inaktív csoport esetében
Erdei Gábor – Tözsér Zoltán	Az OKJ vizsgarendszerének változásai: egy országos kutatás tanulságai
Madarász Tibor	A profitorientált felnőttképzők egy esete (Esettanulmány)
Oszlanczi Tímea	A civil szervezetek felnőttképzési tevékenysége – a nagyváradi RUHAMA Alapítvány jó gyakorlata

Ádám Erzsébet: Felnőttképzés gyerekcipőben – az Ukrajnai helyzet, különös tekintettel a pedagógus-továbbképzés rendszerére

Ukrajnában a felnőttképzés terén megoldandó legfőbb feladat magának a felnőtt képzési rendszernek a kialakítása, az irányelvek és az igazgatási keretek kidolgozása áll. Az ország jogalkotási és politikai keretei egyelőre nem biztosítják a felnőttképzés létrejöttét. Az élethosszig tartó tanulás elemei már megfigyelhetők a közoktatási és a felsőoktatási rendszer keretein belül működő felnőttképzések, a különböző civil szervezetek által kínált képzések, a munkahelyi belső képzések formájában. Kárpátalján egyfajta előrelépés tapasztalható a II. RF KMF Felnőttképzési Központ 2004-es megalakulásának köszönhetően. A Központ képzéseit a munkaerő-piaci igények, a kárpátaljai lakosság felnőttképzési igényei formálják, alakítják (lásd. Egészségügyi és Szociális segítő, turisztikai szolgáltató, titkár-ügyintéző képzések stb.) Munkánkban a Felnőttképzési Központ megalakulásának történetét, működési infrastruktúráját, illetve a felnőttképzés területén megjelenő lehetőségeit referáljuk. A felnőttképzés gyakorlati megvalósulása után kitekintünk a pedagógusok továbbképzési rendszerére is.

Engler Ágnes: A tanulási beruházások háttere egy inaktív csoport esetében

A felsőoktatásba lépő sajátos helyzetű csoportok vizsgálatára kevés konkrét kutatás koncentrál, pedig a gyermekvállalás miatt ideiglenesen inaktívvá válók tanulási aspirációja nemcsak oktatásszociológiai kutatási terület, hanem messzire ható társadalompolitikai kérdéseket is felvet. A téma választása azért esett erre a tudományos diskurzusoktól kevésbé érintett témakörre, mert a gyermekvállalás miatt a munkaerőpiactól távol töltött időszakban végzett tanulmányoknak fontos jelentősége van, mind a kisgyermeket nevelő és szűkebb környezete, mind a tágabb kollektíva, a társadalom számára. A kisgyermeket nevelők tanulmányai befektetéseit és hozamait egy olyan longitudinális kutatásban vizsgáltam, amelyben az egyetemi és főiskolai tanulmányokat folytató hallgatókat a tanulási döntésektől a diploma munkaerő-piaci hasznosításáig kísértem végig.

Erdei Gábor– Tózsér Zoltán: Az OKJ vizsgarendszerének változása – egy országos kutatás tanulságai

Az Országos Képzési Jegyzék a 2006. április 1-től életbe lépett jogszabályi változtatások [1/2006 (II. 17.) OM rendelet] következtében mind tartalmilag, mind szerkezetileg megváltozott. Ennek legfontosabb újításai - összhangban az élethosszig tartó tanulás igényével - a munkaerő-piaci követelményekhez jobban alkalmazkodó képzési szerkezet megteremtése és a moduláris felépítés kialakítása, valamint a kompetencia alapú képzési szerkezet implementálása - egyaránt kihatottak a szakmai vizsgáztatás folyamatára. Előadásunkban arra keressük a választ, hogy a jogszabályi módosítások hogyan és milyen módon érintették a vizsgarendszer működését, annak dinamikáját. Ennek megfelelően előbb a szakirodalomra támaszkodva az OKJ vizsgarendszerét mutatjuk be röviden, majd, a regisztrált vizsgabizottsági elnökök körében végzett országos kutatásunk eredményeit elemezzük. Úgy gondoljuk, hogy kutatásunk eredményei lényegesek és értékesek mind a szakképzés, mind a felnőttképzés területén.

Madarász Tibor: A profitorientált felnőttképzők egy esete (Esettanulmány)

A képzések többségéről bizton állíthatjuk, hogy többnyire csoportos formát öltenek. Ez azonban távolról sem jelenti, hogy a csoport tagjai ugyanolyan tapasztalatokkal rendelkeznek, és hasonlóak az elvárásaik a tanulási folyamattal kapcsolatban. De kiknek van szüksége képzésre, és mit kell megtanulniuk? Ki dönti el mi a válasz az előző két kérdésre? A felnőttek tanítása, képzése igen nehéz feladat, ugyanakkor viszonylag könnyű olyan feltételeket, teremteni, amelyek mellett maguktól tanulnak.

A dolgozat a debreceni felnőttképzési területen tevékenykedő *Suliszerviz Oktatási és Szakértői Iroda Kft.* intézményét mutatja be, amely 1995-ös megalakulása óta foglalkozik felnőttképzések szervezésével, lebonyolításával. Regionális és országos szintű, kiemelkedő szakmai tevékenysége mögött a minőségügy és a szolgáltatás iránt maximálisan elkötelezett, magasan kvalifikált, tapasztalt, problémaérzékeny, kiváló felkészültségű munkatársak állnak. Olyan mutatók ezek, amelyek nélkül a szolgáltató szektorban megélni, versenyképesnek maradni, szinte elképzelhetetlen.

Oszlánczi Tímea: A civil szervezetek felnőttképzési tevékenysége – a nagyváradai RUHAMA Alapítvány jó gyakorlata

A civil szervezetek felnőttképzésben játszott szerepe annak ellenére vitathatatlan, hogy a felnőttképzési tevékenységet folytató természetes és jogi személyek jelentős része profitorientált gazdasági társaság, hiszen hazánkban a felnőttképzés területén is a non-profit szektor próbálja felvállalni a társadalmi esélyegyenlőség megteremtését, és nincs ez másképpen a környező országokban sem.

Előadásunkban a nagyváradai RUHAMA Alapítvány tevékenységének ismertetésén keresztül mutatjuk be a felnőttképzési tevékenység egy megjelenési formáját, nevezetesen a szociális alaptevékenység talaján megjelenő képzési igényt. A nagyváradai székhelyű társadalmi szervezet az 1996-os alapítása óta nyújtott szociális szolgáltatásai során tapasztalt igényekre válaszolva 2004-től hoztak létre egy új területet, a munkavállalás elősegítését célzó képzési programok szervezését. A szakmai képzési programokon túl a szervezet munkaerőpiaci szolgáltatásokat is nyújt, illetve 2008-tól Karrier Központot is működtet.

15.45 Szekciómunka

A: Felsőoktatási kutatások

Szekcióvezető: Forray R. Katalin, egyetemi tanár, PTE

Szekciófelelős doktorandusz: Nyilas Orsolya

Előadók:

Dusa Ágnes Réka – Sörös Anita	Formális és informális csoporttagságok a debreceni egyetemisták körében
Fónai Mihály – Nyilas Orsolya	Iskolai végzettség, tanulási motivációk és képzési programok roma felnőttek körében
Pásztor István Zoltán	Az észak-alföldi régió cigányságának területi jellemzői
Szilágyiné Szemkeő Judit	Integrált oktatás a tizenkilencedik századi Magyarországon
Tornyai Zsuzsa Zsófia	A Debreceni Egyetem női oldala

Dusa Ágnes – Sörös Anett: Formális és informális csoporttagságok a debreceni egyetemisták körében

Magyarországon sajnos igen kevés nagymintás kutatás foglalkozik az egyetemisták csoportszerveződéseivel, annak ellenére, hogy a hallgatók olyan sajátos életstílust képviselnek, melynek keretein belül elsajátítják a személyközi viszonyok szabályait, a közösségen belüli hierarchiák természetét és saját érdekeik képviselését. Tervezett előadásunkban éppen ezért arra vállalkozunk, hogy feltárjuk az egyetemisták kapcsolathálóinak jellegét, illetve ezek összefüggéseit a civil és politikai aktivitásukkal. Vizsgálatunk aktualitását az is alátámasztja, hogy a TERD-H kvantitatív adatfelvétel előadásunkban bemutatott eredményeit a későbbiekben kvalitatív esettanulmányokkal egészítenénk ki a Campus-lét címet viselő, OTKA által támogatott kutatássorozat folyamán.

Fónai Mihály – Nyilas Orsolya: Iskolai végzettség, tanulási motivációk és képzési programok roma felnőttek körében

Az Észak-alföldi régióban a 16. életévnél idősebb roma népesség 40 %-a nem rendelkezik befejezett általános iskolai végzettséggel, mindössze 12-13% szerzett valamilyen szakmát, szinte alig mérhető a közép- vagy felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya. A romák alulfoglalkoztatásának fő okai a képzettségbeli hiányosságok mellett a települési hátrányok, a kiszorulás a hagyományosan roma munkaerőt foglalkoztató gazdasági ágazatokból, a szegénységi csapdából eredő életviteli stratégiák, valamint a foglalkoztatási diszkrimináció.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Munkaügyi Központ 1995 és 2005 között a romák számára 159 különféle szakmai és felzárkóztató képzést tervezett, melyek egyharmada nem indult el. A szervezők komoly sikernek tartják, ha a képzést követően a hallgatóknak a fele el tud helyezkedni. Ezt az arányt azonban ritkán sikerül elérni, később pedig folyamatos a lemorzsolódás, a frissen végzett dolgozóknak ugyanis nincs elég szakmai tapasztalata, vagy nem elég hatékonyak és magabiztosak a munkavégzés során. Ezért is fontos a roma felnőttek iskolai végzettségének és a képzéssel kapcsolatos elvárásainak az ismerete – ezek birtokában az elindított képzési programok és a továbbfoglalkoztatás sikeresebb lehet.

Pásztor István: Az észak-alföldi régió cigánységének területi jellemzői

Az előadásomban a régióban élő roma népesség területi megoszlását szeretném bemutatni. A kutatási eredmények lehetőséget adnak a térségben élő cigánység valós létszámadatainak megismerésére. A helyzetfeltárás elkészítésének aktualitását indokolta, hogy a 2001. évi népszámlálás, illetve a 2003-as (Kemény István – Jankó Béla) felmérés óta nem állnak rendelkezésre adatok a régióban élő romák területi megoszlására vonatkozóan. Ráadásul a Központi Statisztikai Hivatal népszámlálási kérdőívei nem adnak reális képet az etnikai viszonyokról, mivel önbesoroláson alapulnak.

A cigány népesség számának pontos feltérképezése sok nehézséget okoz Magyarországon, egyrészt a többféle lehetséges felmérési mód miatt, másrészt a magyar társadalom aktuális előítéletességéből adódó befolyás okán, amely nagy hatással van a magukat cigánynak valló lakosok számának alakulására.

Néhány példával szeretnék rávilágítani a régióban várható demográfiai folyamatokra, elsősorban azokra, amelyek a roma etnikummal kapcsolatban állnak.

Szilágyiné Szemkeő Judit: Integrált oktatás a tizenkilencedik századi Magyarországon

Napjaink egyik legnagyobb kihívása az eltérő szociális háttérből érkező gyerekek együttnevelése óvodákban és iskolákban, azaz az „integráció”. A probléma megoldásához megdöbbentő aktualitású XIX. századi pedagógiai módszertani könyvekre szeretném felhívni a mai pedagógusok és kutatók figyelmét. A népiskolai tanítók számára írt módszertani kézikönyvek a differenciált oktatáshoz, az eltérő képességű és magatartású, eltérően motiválható gyerekek neveléséhez adnak részletes útmutatót. Felhívják a figyelmet arra, hogy a tanító inkább lassabban haladjon, de addig ne lépjen új anyagra, ameddig az anyagot nem érti minden gyerek, ugyanakkor adjon sok önálló kiegészítő feladatot a gyorsabban haladó gyerekeknek. Módszereket javasolnak a figyelem felkeltésére és megtartására. Differenciált fegyelmezési módszereket fogalmaznak meg, ugyanakkor tisztázzák a pedagógusok feladatait és kötelezettségeit. Kevésbé ismert és ismertebb szakírók: Márki József, Mennyei József, Árvay József, Nagy László, Kiss Áron írásaiból összegyűjtött nevelési elvekre szeretném felhívni a figyelmet. A roma gyerekek integrációjához kapcsolódóan kiemelten fontosnak tartom a „beszéd- és értelemgyakorlatok” tananyagát és módszertanát.

Tornyai Zsuzsa Zsófia: A Debreceni Egyetem női oldala

Az elmúlt bő száz évben a nők száma és aránya nem pusztán a felsőoktatási intézmények hallgatói, hanem az oktatói körben is egyértelmű növekedést mutat. Helyzetük, szakmai előmenetelük, lehetőségeik és korlátaik megismerése össztársadalmi kérdés, hiszen a nők felsőoktatásban és tudományban való megjelenése és jelenléte társadalmi, munkaerő-piaci és nemi szerepekkel kapcsolatos változásokat is eredményezett. Kvantitatív (N=134) és kvalitatív (N=30) módszerrel kerestük a Debreceni Egyetem női oktatóinak életútjának speciális vonásait, s a nők tudományos karrierjének háttérösszetevőit. Alapkérdésünk az volt, hogy azok a nők, akik magas pozícióba jutottak, mit csináltak másként, mint a hasonló feltételekkel induló (nő)társaik. Célunk, hogy ismertethessünk sikeres női életpályákat, s megtaláljuk a választ arra, hogy mit kellene tenni ahhoz, hogy a rátermett, teljesítményt felmutató nők közül a jelenleginél többen juthassanak el a vezetői pozíciókba.

B: Hallgatói megközelítések kutatások tükrében

Szekcióvezető: Gönczi Ibolya, egyetemi docens, DE

Szekciófelelős doktorandusz: Ceglédi Tímea

Előadók:

Ceglédi Tímea – Nyüsti Szilvia	A három versengő dimenzió – kísérlet hallgatói típusok kialakítására a tanulás, a szabadidő és a munka dimenziója mentén
Fónai Mihály – Márton Sándor	A tehetséggondozó program hallgatóinak professzió-képe – egy sokváltozós modell-magyarázat lehetséges elemei
Molnár Balázs	Hallgatói netgeneráció: mítosz vagy valóság?
Buda Mariann	Iskolai zaklatás – egy kutatás tanulságai a tanárképzés számára

Nyüsti Szilvia – Ceglédi Tímea: A három versengő dimenzió – kísérlet hallgatói típusok kialakítására a tanulás, a szabadidő és a munka dimenziója mentén

Előadásunk célja hallgatói típusok kialakítása és jellemzése a munka, a szabadidő és a tanulás dimenziók mentén. Kiinduló hipotézisünk az volt, hogy a felsőoktatásban nappali tagozaton tanuló hallgatók életében alapvetően ez a három dimenzió játszik kiemelt szerepet, és hogy ezek sajátos struktúrákba rendeződnek. E struktúrák olyan mintázatokat alkotnak, amelyek mentén különböző hallgatói típusok rajzolódhatnak ki.

A tipológia megalkotása során olyan mutatókat elemeztünk, amelyek segítségével ezek a típusok leginkább tetten érhetőek. Az egyik legárulkodóbb mutató a hallgatók időfelhasználása volt. A nappali tagozatos hallgatók olyan szervezeti időstruktúra részesei, amely nagy autonómiát biztosít számukra. Ebben hangsúlyt kaphat a késleltetett szükséglet-kielégítés, amely a szabadidő-orientált típusra kevésbé jellemző, míg a munka- és a tanulás-orientált típusban központi szervező elem lehet (LeShan, Kiss). Az időfelhasználáson túl a hallgatók pályaorientációs motivációit és cselekvési mintáit (konkrét szabadidős aktivitások, munkavállalás, eredményesség) is bevontuk az elemzésbe típusalkotó, illetve a típusokat jellemző mutatóként.

Kutatásunk alanyai a Partium magyar tannyelvű felsőfokú intézményeiben tanuló magiszteri hallgatók voltak, akik a 2009/2010-es tanév tavaszi félévében töltötték ki a TERD kutatás kérdőívét (N=602).

Fónai Mihály – Márton Sándor: A tehetséggondozó program hallgatóinak professzióképe – egy sokváltozós modell-magyarázat lehetséges elemei

Az elmúlt években több konferencia előadásban és tanulmányban elemeztük a Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programjába került hallgatók professzióképét. Jelen előadásunkban a professziókép meghatározó területeit jelentő összetevők sokváltozós elemzésének modell-magyarázatára törekszünk. Azt vizsgáljuk, hogy a hallgatók által a saját tudásukra, érdeklődésükre, korábbi elvárásaira és távolabbi életcéljukra milyen magyarázó hatást gyakorol a származási család társadalmi státusza, a nemek szerinti hovatartozás, a kar, továbbá az általános iskolai és középiskolai életút néhány szociológiai változója.

Azt várjuk, hogy a hallgatók elvárásait és elképzeléseit a családjuk társadalmi státusza mellett a z iskolai életút elemei, és a kar alakítják leginkább – feltételezve azt is, hogy ezek között a változók között is szoros összefüggés érvényesül.

Molnár Balázs: Hallgatói netgeneráció: mítosz vagy valóság?

Az internet nyújtotta tanulási lehetőségek mind hangsúlyozottabbak a pedagógiai diskurzusokban, a „felhőtanárok” – az internet számítási felhőjének tanítási-tanulási megoldásmódjai – jelenünk részei, és várhatóan a web-based learning térnyerése a jövőben tovább erősödik. Vajon mennyire nyitottak erre a felsőoktatásban tanuló fiatalok: igazi „netgenerációként” viselkednek-e vagy pedig szükség van-e komolyabb attitűdformálásra?

A Debreceni Egyetem Gyermekevelési és Felnőttképzési Karán végeztünk 2010 tavaszán egy kérdőíven és webminionon alapuló vizsgálatot az általános és a tanulmányi célú internethasználatról. Az előadásban a témánk szempontjából releváns eredményeket vázoljuk fel. Reményeink szerint következtetéseink a vizsgált karon kívül is tanulságokkal szolgálnak és a felsőoktatási napi gyakorlat számára is támpontokat tudnak nyújtani.

Buda Mariann: Iskolai zaklatás – egy kutatás tanulságai a tanárképzés számára

2008 tavaszán Hajdú-Bihar megyében végeztünk kérdőíves kutatást 1006 ötödikes és hetedikes gyerek megkérdezésével. Ebben az előadásban azokat az eredményeket foglalom össze, amelyek a jövő és jelenlegi tanárok számára a legfontosabbak. A legfontosabb gyakorisági és háttér-elemzéseken túl kiemelten foglalkozom az osztályklíma mérésével, az alkalmazott skálával, a skála belső kapcsolataival, az osztályklíma és a zaklatás összefüggéseivel. Az általunk alkotott skála összetartó, ezért alkalmas a klíma mérésére. A többi klímaváltozóval a legerősebb kapcsolatban a tanulásra vonatkozó attitűdök vannak, különösen “Az iskolában érdekes dolgokat tanulunk” állítás. Az elvégzett kutatás legfontosabb eredményeként sikerült kimutatni, hogy a jobb klímájú osztályokban valóban alacsonyabb szintű a zaklatás, és megfordítva, az alacsonyabb szintű zaklatás jobb klímával jár együtt.

C: Oktatókutatások a Partiumi térségben

Szekcióvezető: Chrappán Magdolna, főiskolai docens, DE

Szekciófelelős doktorandusz: Barta Szilvia

Előadók:

Barta Szilvia	Alap- és mesterképzéses hallgatók akadémiai viselkedéshez való hozzáállása a Partiumban
Májás Anikó	Felsőfokú végzettség alakulása Románia magyarok lakta településein
Papp Éva	Berettyóújfalú továbbra is iskolaváros szeretne lenni
Seres Edina	A BA/BSc végzettség hasznosíthatóságának vizsgálata a Debreceni Egyetemen és a Nyíregyházi Főiskolán végzett fiatalok körében

Barta Szilvia: Alap- és mesterképzéses hallgatók akadémiai viselkedéshez való hozzáállása a Partiumban

Az akadémiai szocializációs folyamat különböző diszciplínák mentén húzódó törésvonalairól korábban már többször esett szó, azonban az átstrukturálódó felsőoktatás korában egyre nehezebbé válik a tradicionális értelemben vett akadémiai értékek és viselkedésmintázatok áthagyományozása az ifjabb nemzedékekre. A felsőoktatásba való bekerülés gyakran az emberi tőkébe vetett legelőnyösebb befektetésnek minősül, habár a felsőoktatás hatékonysága a professzionális értékek és normák közvetítése terén ritkán képezi tudományos vita tárgyát. Feltételezve azt, hogy a hallgatók tanulmányi munkához való hozzáállása előrejelzője a leendő hivatásukhoz való hozzáállásuknak, a partiumi régióban tanuló végzős BA/BSc és elsős MA/MSc hallgatók akadémiai értékmintázatait hasonlítjuk össze, s árnyaljuk tovább társadalmi háttérváltozók bevonásával.

Májás Anikó: Felsőfokú végzettség alakulása Románia magyarok lakta településein

Románia magyarok lakta településein a felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma és aránya nagy szórást mutat, melyet a magyar lakosság számának változása is meghatároz. A romániai népszámlálási adatok alapján a magyarok száma kétszer olyan gyorsan fogy, mint a többségi társadalom.

1992-ben a 117 vizsgált település magyar lakosai között a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 0,16% és 9,64% között változott. 2002-ben ez az érték 0,28% és 11,63%. A növekedés a felsőoktatás tömegesedésével, a romániai magyar nyelvű oktatás bővítésével, valamint a határmenti települések esetében magyarországi tanulási célú migrációval magyarázható. A magyarok körében felértékelődött magasabb szintű iskolázottság megszerzése olyan lehetőséget hordoz magában, mely kitörési alapként funkcionálhat.

Habár egyes településeken a felsőfokú végzettség aránya meghaladja az országos átlagot, azonban a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező magyar lakosok aránya elmarad a romániai országos átlagtól.

Papp Éva: Berettyóújfalu továbbra is iskolaváros szeretne lenni

A kutatás célja: annak láttatása, hogy a már régóta iskolavárossá válni kívánó Berettyóújfalu fiatalsága körében, milyen tanulmányi, szemléletbeli és szociális változásokat hoztak az elmúlt esztendő? Érvényesek-e még a 2002-es adatok, vagy változásokkal kell számolnunk? Ma milyen és hogyan működik a harmadfokú képzésük?

A kutatás módszere: úgy a 2002-es, mint a 2008-as kérdőíves felvétel feldolgozása az SPSS 11,5 matematikai program csomag alapján történt.

A kutatás eredménye: Romlottak a kistérség általános életfeltételei. Csökkent a lakosság száma, de megnövekedett a munkanélküliek számaránya. Egyre többen költöznek el, főleg fiatalok. A középfokú és a harmadfokú oktatás viszont továbbra is színvonalas. Bizonyítják ezt a 72 településről ide érkező diákok. A 2008-ban a szakképzés is új irányt vett és eredményesen működik. (TISZK)

A kutatás általános és oktatáspolitikai jelentősége: A csökkenő életszínvonal és lakosság, valamint a fiatalok elvándorló tendenciája stopot parancsol. Egy helyben működő főiskola képes lenne a környék értelmiségét kinevelni, munkahelyeket teremteni, a gazdaságot fellendíteni és az általános életérzést megváltoztatni.

Seres Edina: A BA/BSc végzettség hasznosíthatóságának vizsgálata a Debreceni Egyetemen és a Nyíregyházi Főiskolán végzett fiatalok körében

A felsőoktatás egyik fontos kérdése napjainkban, hogy az új felsőoktatási rendszerben végzettek milyen sikerrel tudják diplomájukat hasznosítani. Ennek oka, hogy hazánkban elsőként 2009-ben végeztek BA/BSc képzésben részesült fiatalok.

Az előadásban melyet A harmadfokú képzés hatása a regionális átalakulásra” című OTKA-kutatás, (OTKA-szám:69160) keretein belül végzett utánkövetéses részvizsgálat eredményeit mutatom be. A Debreceni Egyetemen és a Nyíregyházi Főiskolán 2009-ben végzett BA/BSc diplomával rendelkezők esélyeit vizsgáltuk a munkaerő-piacon és a továbbtanulásban (N=127).

Arra az eredményre jutottunk, hogy a BA/BSc végzettség elsősorban a mesterképzésben való továbbtanulásban hasznosítható, valamint, hogy a munkaerő-piacon való elhelyezkedésre kis mértékben alkalmas. A munkába állást pozitívan befolyásolja a munkatapasztalat, a család kedvező anyagi helyzete. A mesterképzésben való továbbtanulást, pedig a diploma minősítése, a továbbtanulás tervezése az alapképzés elkezdésekor és a család kedvező anyagi helyzete.

D: A felnőttképzés aktuális kérdései

Szekcióvezető: Márkus Edina, főiskolai docens, DE

Szekciófelelős doktorandusz: Tózsér Zoltán

Előadók:

Ábrahám Katalin – Tózsér Zoltán	Felnőttképzésben résztvevő partiumi hallgatók munkaerő-piachoz való viszonya
Éles Csaba	Eszmei fároszok Apáczaitól Zrínyiig – A magyar nemzetnevelés gondolkörének gyökérezete a 17. században
Kenyeres Attila Zoltán	A hírérték, mint szelekciós tényező a tematikus ismeretterjesztő televíziós csatornák műsorrendjének szerkesztésekor
Márkus Edina	Kompetenciák és munkaalkalmasság a felnőttképzés szemszögéből

Ábrahám Katalin – Tózsér Zoltán: Felnőttképzésben résztvevő partiumi hallgatók munkaerő-piachoz való viszonya

A harmadfokú képzés szerepe a regionális átalakulásban (TERD) című kutatásban olyan végzős BA/BSc hallgatókat vizsgáltunk, akik felsőoktatási tanulmányaik mellett a felnőttképzésben is részt vesznek. A vizsgálat során arra fókuszáltunk, hogy ezek a hallgatók rendelkeznek-e munkatapasztalattal, diplomájuk munkaerő-piaci értékéről hogyan vélekednek, illetve hogyan ítélik meg elhelyezkedési esélyeiket. Eredményeink arra engednek következtetni, hogy a felnőttképzésében részt vevők hallgatók - a teljes mintával összevetve - tudatosabban tervezik meg a diploma megszerzését követő pályájukat, hiszen felismerik, hogy a felsőfokú tanulmányok alatt megszerzett munkatapasztalat jelentősen javíthatja az elhelyezkedési esélyeiket. A BA/BSc diplomák munkaerő-piaci megítélésével kapcsolatban a hallgatók közel 40%-a gondolja úgy, hogy a munkaadók, bár nem ismerik végzettségüket, mégis hajlandók lennének alkalmazni őket, ugyanakkor a megkérdezettek több mint fele negatívan ítéli meg a végzést követő elhelyezkedési esélyeit.

Éles Csaba: Eszmei fázisok Apáczaitól Zrínyiig - A magyar nemzetnevelés gondolkörének gyökérezete a 17. században

A felnőttoktatás „aktuális kérdései” beilleszthetők a társadalom kultúrálódásának egészét átfogó, különböző történelmi korokra jellemző művelődéspolitikai mozgalmakba. A 20. századi irányzatok közül az Imre Sándor munkásságában nevesített *nemzetnevelés* látszik a legcélravezetőbb megoldásnak mai gondjainkra. *Amikor ma a nemzetnevelést aktualizáljuk, akkor arra gondolunk, hogy Magyarország szerezze meg méltó helyét az európai nemzetek és kultúrák közösségében.* A tudományos feladat e tekintetben pedig az, hogy fölmutassuk a nemzetnevelés igénye mögött álló, mindenkor modern és mélyreható, európai és humanista eszméket, gondolati kezdeményezéseket. A nemzetnevelés előzményeit elsősorban Apáczai, Comenius, Szenci Molnár, Pázmány, Misztótfalusi és Zrínyi műveiben találtuk meg. A nemzetnevelés mindegyiküknél azt jelenti, hogy a magyarság szellemi téren szabadítsa föl és valósítsa meg önmagát; küzdje le korlátait, bontakoztassa ki egyetemes és különös értékeit; mentálisan és morálisan minél egészségesebben munkálkodjon önmaga és az emberiség javára.

Kenyeres Attila Zoltán: A hírérték, mint szelekciós tényező a tematikus ismeretterjesztő televíziós csatornák műsorrendjének szerkesztésekor

A televízió, mint ismeretszerzési eszköz, fontos szerepet tölt be a felnőttek autonóm tanulásában. A televízió a felnőttek egyéni tanulásában játszott szerepét az autonóm tanulásról szóló 2006 és 2008 között végzett hazai OTKA kutatás is bizonyította. A műsorok között egyre nagyobb számban található meg a tematikus ismeretterjesztő csatornák. Ezen adók műsorszerkesztési elveit is nagyrészt a televíziós hírműsorok szerkesztési logikája határozza meg, amely a hírérték alapján szelektál. Denis McQuail szerint a hírérték valamely esemény olyan sajátossága, amely az újságírók szerint magában rejti annak lehetőségét, hogy a tényeket a közönség számára közölje. Az előadásomban a hírérték azon szempontjait tekintem át, amelyek alapján a tematikus ismeretterjesztő csatornák kínálatát összeállítják.

Márkus Edina: Kompetenciák és munkaalkalmasság a felnőttképzés szemszögéből

A felnőttek képzése kapcsán egyre több szó esik az eredményességről. A képzés sikerességének több mutatója is lehetséges, azonban a képzésen szerzett ismeretek, készségek munkaerő-piaci haszna, foglalkoztatási hatása kiemelkedik. Milyen módon tehetjük sikeressé felnőtt hallgatóinkat? Melyek azok a kompetencia-elemek, amelyek fontosak a munkahelyek megszerzés és megtartása szempontjából? A munkaadók milyen elvárásokat támasztanak az alkalmazottaikkal szemben? Mindezek hogyan illeszthetők be a képzési folyamatba? Milyen szerepe lehet ezen a téren a felnőttképzési szolgáltatásoknak? Előadásunkban ezekre a kérdésekre keressük választ. A célunk elsősorban azon hazai kutatások eredményeinek áttekintése, amelyek az utóbbi években a munkaadók által elvárt kompetenciák, kompetencia-elemek feltárására irányultak.